

Sygn. akt III UK 283/18

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania P. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W.

o ubezpieczenia społeczne,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 maja 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 22 sierpnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych [...] wyrokiem z dnia 22 lutego 2018 r. oddalił apelację wnioskodawcy P. S. od wyroku Sądu Okręgowego we W. z dnia 29 czerwca 2017 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W. z dnia 2 grudnia 2016 r. stwierdzającej, że wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od dnia 1 kwietnia 2012 r. do dnia 31 stycznia 2013 r. według ustawodawstwa polskiego.

Sąd Apelacyjny podniósł, że podleganie przez wnioskodawcę polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego we W. z dnia 26 sierpnia 2013 r., którym oddalono odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 13 lipca 2012 r.

stwierdzającej, że od dnia 1 kwietnia 2012 r. wnioskodawca podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Wyrok ten korzysta z powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), a zatem w niniejszym procesie nie ma żadnych podstaw do ponownej oceny, jakiemu ustawodawstwu w spornym okresie podlegał wnioskodawca. Zaskarżona obecnie decyzja organu rentowego z dnia 2 grudnia 2016 r. jest bowiem skutkiem ustalenia, że właściwe jest polskie ustawodawstwo, skoro na terenie Polski wnioskodawca w spornym okresie prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, stanowiącą tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300, dalej jako ustawa systemowa). Ponadto Sąd Apelacyjny stwierdził, że złożona przez wnioskodawcę kserokopia wypełnionego częściowo druku A1 jest całkowicie niewiarygodna, ponieważ nie wykazał on, kiedy i od kogo uzyskał ten druk, zwłaszcza jakoby miał odnosić się do zdarzeń z lat 2012-2013. Wystawienie ewentualnego zaświadczenia A1 wymaga stosownego zawiadomienia instytucji ubezpieczeniowej drugiego państwa w celu weryfikacji ustalonego ustawodawstwa. Nie dotyczy to jednak obecnego procesu, w którym zaskarżona decyzja oparta jest na prawomocnym wyroku, a prawidłowość ustaleń dokonanych w trybie art. 16 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz.UE.L. 284 z dnia 30 października 2009 r., dalej jako rozporządzenie wykonawcze) odnośnie do mającego zastosowanie wobec wnioskodawcy ustawodawstwa była przedmiotem oceny w poprzednim procesie.

Wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył skargą kasacyjną w całości. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez stwierdzenie, że nie podlega on polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. zarzucono zaskarżonemu wyrokowi naruszenie:

1) art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, przez błędne uznanie, że skarżący jako osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce w okresie od dnia 1 lutego 2012 r. do dnia 31 stycznia 2013 r., podczas gdy wykonywał on wówczas pracę najemną na terenie Słowacji na rzecz U. s.r.o., zatem posiadał tytuł do ubezpieczenia społecznego na terenie innego państwa członkowskiego;

2) art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego w związku z art. 83 ust. 1 pkt 2 w związku z art 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej, przez błędne uznanie, że prawomocnie zakończone postępowanie o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku ze zbiegiem tytułów do ubezpieczenia dwóch państw członkowskich przez polski organ rentowy skutkuje automatycznym objęciem skarżącego systemem obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na terenie Polski;

3) art. 233 § 1 k.p.c., przez nie dokonanie wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego, w szczególności pominięcie niezachowania wymaganego trybu przez organ rentowy w celu wyjaśnienia wątpliwości co do postępowania prowadzonego przez słowackie organy właściwe w zakresie ubezpieczeń społecznych, jego etapu zaawansowania oraz wyniku i mimo nieustalenia tak kluczowej kwestii uznanie, że skarżący podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w Polsce za sporny okres.

Za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania „w świetle zgłoszonych zarzutów kasacyjnych” przemawia jej oczywiste uzasadnienie. Zdaniem skarżącego, nieprawidłowa była ocena Sądu drugiej instancji, że „przeprowadzone przez organ postępowanie poprzedzające wydanie decyzji z dnia 2 grudnia 2016 r. wskazuje, że od jego wynagrodzenia uzyskiwanego na terenie Słowacji odprowadzane są składki na ubezpieczenie społeczne, i w oparciu o wyżej opisaną decyzję został on zobligowany do odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne od prowadzonej działalności gospodarczej do polskiego systemu”. Sąd Apelacyjny oparł się wyłącznie na tym, że postępowanie w zakresie ustalenia właściwego ustawodawstwa w związku ze zbiegiem tytułów do ubezpieczenia społecznego kilku państwa członkowskich zostało zakończone, mimo iż zarówno organ rentowy, jak i Sąd Apelacyjny, nie podjęły żadnych czynności o zweryfikowanie stanu sprawy

przed właściwą instytucją słowacką. Brak jakichkolwiek dowodów świadczących, że organ rentowy przeprowadził postępowanie wyjaśniające z instytucją słowacką, wobec nieprzerwanego świadczenia pracy na rzecz U. s.r.o. świadczy o wadliwości postępowania organów rentowych, co uzasadniało uchylenie zaskarżonej decyzji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest, jak wynika z art. 398⁴ § 2 k.p.c., wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się, jak wielokrotnie wyjaśniano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, z przesłankami rozważanymi przez ten Sąd podczas tzw. „przedsądu”, a więc na posiedzeniu, którego przedmiotem jest przyjęcie lub odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przesłanki te określone są w art. 398⁹ § 1 k.p.c. i tylko one podlegają badaniu w tej fazie postępowania, a przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje wtedy, gdy zachodzi choćby jedna z nich. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania winno zatem koncentrować się na wykazaniu istnienia takiej przesłanki, przy czym treść tego uzasadnienia nie może być dowolna, bo konieczne jest oparcie jej na argumentacji juredycznej. Pozostaje to w ścisłym związku z modelem skargi kasacyjnej, w którym rozpoznanie skargi następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarga kasacyjna opiera się na przesłance oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W sprawie brak jest jednak podstaw do przyjęcia, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Stosownie do dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać

argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171), a o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530).

Wniesiona skarga kasacyjna, wobec braku wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałyby być oczywiste, nie spełnia wymienionych wyżej warunków. Wymogu tego nie spełnia w szczególności ogólnikowe odwołanie się do „zgłoszonych zarzutów kasacyjnych”, a więc do przepisów wskazanych w podstawach skargi. Ponadto, jak wskazano w motywach uzasadnienia zaskarżonego niniejszą skargą wyroku, ustalenie dla skarżącego za sporny okres od dnia 1 kwietnia 2012 r. do dnia 31 stycznia 2013 r. jako właściwego ustawodawstwa polskiego nastąpiło w trybie art. 16 ust. 4 rozporządzenia

wykonawczego, a wynik tego ustalenia był przedmiotem oceny w poprzednim postępowaniu, zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego we W. z dnia 26 sierpnia 2013 r., IX U [...]. Jeżeli ustalenie polskiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych poprzedzone było wydaniem przez właściwą instytucję innego kraju unijnego prawomocnej decyzji, zweryfikowanej orzeczeniem sądowym, stwierdzającej brak podlegania ustawodawstwu tego kraju unijnego, które zostało następnie zaaprobowane przez polską instytucję ubezpieczeniową, choćby w decyzji tymczasowej, należy przyjąć, że doszło całkowitego uzgodnienia statusu ubezpieczeniowego skarżącego. Nie występuje więc potrzeba uchylania przez sąd ubezpieczeń społecznych decyzji polskiej instytucji ubezpieczeniowej i przeprowadzania ponownych postępowań: koordynacyjnego lub koncyliacyjnego, wynikających z unormowań art. 16 rozporządzenia wykonawczego w związku z art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) z dnia 29 kwietnia 2004 r. nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2004/166/1, dalej jako rozporządzenie podstawowe; zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2019 r., III UZ 42/18, niepublikowane).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.